

Marga do Val reinventa a Bella Otero

m

Marga do Val é unha muller con ollos bonitos de nena alegre. Temos a entrevista na terraza dun bar de Santiago e fai sol, un sol que nos anima. Ela fala e fala sen parar. Case non teño que facer preguntas. Ela confesa que podería estar falando de Carolina Otero "horas e horas". Gústalle o tema. Por iso escribiu a biografía titulada *Carolina Otero*, dentro da fermosa colección "Mulleres" da editorial *A Nosa Terra*.

Dende nena garda admiración pola Bella Otero. Dende que na súa aldeia "os homes falaban dela con admiración e as mulleres con compaixón" e Marga escoitaba e pensaba "ten que haber algo máis" e quixo sempre descubrir esa vida escura, agochada, da grandísima artista galega que triunfou en Europa. Quixo Marga, con este libro, abrir o seu lado máis humano. Importáballes, máis que a súa parte fascinante, o interior de Carolina Otero. Quería reconstruír unha vida que foi unha vida intensa pero tamén foi unha vida difícil de ser vivida.

Todo empeza en Valga, a aldeia galega onde Carolina nace, onde pide esmola polas portas, onde tratan moi mal ás mulleres, onde aos dez anos a violan e queda destrozada e case morta. Para Marga non é estraño que C. Otero cando trunfa non queira falar desta orixe difícil e dura. "Ela, despois da violación, ten que volver nacer" afirma Marga, coa cara entristecida. E engade "era moi nova e non sabía nada". Por iso nega Marga que esta muller sexa unha "descastada ou renegada".

Ademais, inventar unha orixe, mentir, imaxinar, era propio das artistas da época. Eran mulleres capaces de inventarse a si mesmas e soñar. "Hai unha imaxe nese momento que é a que vende en Europa, a imaxe de muller española, fogosa, celosa, xitana. A imaxe de Carme. A que Carolina se agarra" pois era o mellor que podía facer, e ningún como ela representou ese papel. Foi unha auténtica profesional. Foi única. Foi grande.

Foi tamén unha prostituta de luxo, a muller máis cara de todas. Todos os homes querían amala. Afirmar Marga que nas súas memorias se ve o que, como tal, tivo que aguantar. "Eses vellos que pensan que ela é o último que lles queda e eses novos que non saben nada de nada" relata Marga. Marga pensa que aínda hoxe hai moitos prexuízos na sociedade galega e non se fala como se debería falar do tema da prostitución. Eu, Lupe, rebeléime metafórica e abertamente puta no meu primeiro libro de poemas, *Pornografía*. Aquele poemario que, lembra agora, tanto lle gustou a Marga do Val. Falamos do meu libro e das putas e da condición de ser mulleres. Falamos sen medo. Os putiferios son eses lugares escondidos nos que se ama e se sofre e nos que se cometen inxustizas e se produce dor. Esas putas no silencio, con vestidos gastados e tetas abertas e o sexo roto.

Marga pensa que Carolina tivo moitos amantes pero non se namorou nunca. "Sabía que o amor significaba venderse, escravitude, e os homes eran para ela un auténtico negocio. Ela sabía que non podía depender de ningún". Era libre, voaba lonxe, sentiu soidade, sentiu frío, dor. Pero tamén "levaba unha vida moi libre e foi unha muller moi valorada" conta Marga. Marga do Val, a autora dunha biografía espléndida, chea de rigor e de

colorido, chea de palabras vivas e animosas, como é ela falando. Ela falando da Bella Otero é unha ferverza aberta na aldeia. É un río que se desborda do seu cauce e que nos molla e nos enche. Semella que, para facer o libro, meteu-se totalmente na pel desta muller tan famosa, e agora está aínda entusiasmada e contenta coa experiencia. A experiencia de viaxar polo mundo e polos libros buscando as pegadas que o mito fora deixando. A experiencia de meterse na vida dunha muller apaixonante. Buscando, non só o que máis brilla, senón o que é máis persoal, máis natural, máis íntimo. Marga indagou como ningún nas fontes galegas, nosas, propias. Pareceu-lle importante facelo. Mirar a parte nosa. E debuxou unha biografía limpa, clara, importante. Cóntame que resultaba un pouco problemático incluír esta obra nunha colección sobre vidas de mulleres que tiveran un posicionamento político de esquerdas. E Carolina Otero non o tivo, "máis ben estivo sempre ao lado do poder", afirma. Ela era unha puta. E a sociedade non é libre para mirar cara a cara ás putas. Ten medo. Falar claramente aínda non é fácil. Pero Marga quixo falar claro no seu libro e ofrécenos así un libro honesto, nidio, transparente, limpo, sincero. No que Carolina Otero se vería a si mesma moi guapa e moi digna e moi ben.

A dignidade é precisamente un rasgo que Marga viu en toda a vida de Carolina Otero, que naceu violada ao mundo, e renaceu con moitísima forza superando todo o malo e abrindo o medo. Sinala a autora que Carolina non era unha muller "parva" senón que era "moi intelixente, sabía estar en escena, gañarse o público, facíalo xenial, era unha gran relacións públicas e era unha gran actriz, sabía falar francés, inglés e algo de alemán". Os tópicos son falsos. Os tópicos son trampas contra a súa memoria. A clave feminista que percorre o libro de Marga do Val axúdanos a ver luz na sombra toda. Axúdanos a ver unha muller humana, libre, aberta. Abre para nós as portas pechadas de cárceres cerrados.

Un dos tópicos que existen no imaxinarium colectivo é que a Bella Otero morreu na miseria. E Marga di que "non é verdade, ela non morreu na miseria, ela saiu da miseria, estaba na miseria". Gústalle a Marga o símbolo do pan. O pan que Carolina pedía polas portas cando era nena. O bolo de pan que rodou polo chan adiante cando un home a asaltou e a violou na aldeia. E por fin, cando é vella, en Niza, a ela sóbralle o pan, dálles farangullas ás pombas. Semella, isto que me conta Marga sobre o pan, un precioso fotograma que percorre simbolicamente toda unha vida. De feito, é algo que se vai levar ao teatro. Pois Marga do Val, xunto con Roberto Cordovani, están preparando a obra de teatro titulada *A bella Otero, o corpo que fala* que se estreará o nove de decembro en Compostela. Agardamos impacientes e desexosos de vela. O título ten que ver con que, segundo Marga, "en Galicia os corpos non falan", estamos demasiado coartados, temos demasiado medo a expresarnos corporalmente. E pode ser verdade, penso. Carolina en cambio, "só se serviu do seu corpo para expresarse" di Marga e engade que "ela debeu inventar o que chamamos danza étnica".

A obra de teatro, en certo modo, vai "contradici-lo" este libro, pois "a min, como autora, gústame debaterme" afirma Marga. Vainos achegar outra visión, as mesmas cousas pero dende outro ángulo.

Cando lle pregunto a Marga qué é o que máis lle gusta e o que menos lle gusta da vida da Bella Otero ela teno claro. O que máis lle gusta é a morte. Sorprendentemente, a morte. Explica que "morreu moi digna, moi ben, deixando aí vos quedades". Unha morte tranquila ao final dunha vida solitaria e dolorosa e valente e plena. E o que menos lle gusta a Marga é a "violación". Ese tremento esgazamento, esa morte na infancia, esa terrible ferida. Tamén pensa Marga que o momento de máximo esplendor da súa vida "debeu de ser cando entrou por primeira vez no casino de Montecarlo e veu como á xente lle gusta tanto ter diñeiro e como hai xente que tentanto". Sabemos que Carolina foi ludópata e cleptómana, foi unha enferma. Todo o que gañou perdeuno xogando. Esa foi a súa grande paixón. Afirmar Marga que "ela viviu o presente, nunca pensou no seu futuro, e as persoas así senten que a paixón aparece, que non se pode preparar". Que a vida non está atada por duras cadeas, senón que tamén conta o azar, a liberdade. Vivir intensamente todo. Amar todo. Non ter medo. Todo depende da rúla da fortuna, da sorte que teñamos. Todo é un intenso presente que hai que saber vivir e desfrutalo moito e con moita forza. "Este libro meu só é a miña primeira entrega" pois ten Marga do Val a intención de seguir buscando cousas e debuxando para todos o que foi realmente a vida de Carolina Otero. Agora está entusiasmada preparando a obra de teatro. Sabe Marga que as mulleres aínda non somos libres na sociedade para facer o que queiramos e decidir a nosa sexualidade e as nosas vidas. E por iso quere seguir falando, cuspiendo, denunciando. Remata a entrevista e ela marcha, coa súa cara alegre, cos seus ollos vivos, coa súa fermosura toda, e déixame contenta, soñando vidas e mundos. Quedo en Compostela desfrutando deste verán que enche a rúa de animosidade e poemas.

LUPE GÓMEZ